

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR İLE SUÇA SÜRÜKLENMEYEN ÇOCUKLARIN ALGILADIKLARI ANNE VE BABA TUTUMLARI, BAĞLANMA STİLLERİ VE BENLİK ALGILARININ İNCELENMESİ*

Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK** - Öğr. Gör. Rabia ŞENGÜN AFŞİN***

Özet

Bu çalışmada 12-18 yaş grubu suça sürüklenen çocuklar ile aynı yaş grubu suça sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları, ebeveyn bağlanma stilleri ve benlik algıları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Diyarbakır ve Şanlıurfa ilinde bulunan 102 suça sürüklenen çocuk ile 108 ortaöğretim kurumuna devam eden çocuk oluşturmuştur. Araştırmada çocukların algıladıkları anne ve baba tutumlarını ölçmek için 'Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği', bağlanma stillerini ölçmek amacıyla

'Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri', benlik algılarını ölçmek amacıyla ise 'Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği' ve araştırmacı tarafından hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır. Bu çalışmada elde edilen veriler IBM SPSS Statistics 23 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların anne ve baba tutumları, bağlanma stilleri ve benlik saygısı puanı açısından anlamlı farklılıklar vardır.

Anahtar Kelimeler: Anne Baba Tutumları, Ergenler, Çocuk Suçluluğu, Bağlanma Stilleri, Benlik Algısı

* 15-16 Kasım 2019 tarihlerinde Ankara'da TİHEK tarafından düzenlenen Şiddet'in Önlenmesi Çalıştayı'nda sözlü olarak tebliğ edilmiştir.

** Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, dilekogretir@gmail.com

*** Adnan Menderes Üniversitesi, Buharkent Meslek Yüksekokulu, rabia21kayra@gmail.com

GİRİŞ

Toplum bilimciler göre suç, bireyin içinde yaşadığı toplumun, toplumsal ve kültürel şartlarının kötü etkileri sonucu, bireyi birlikte yaşadığı toplumdaki diğer bireylerin karşısına çıkaran bir çatışma ürünüdür. Ceza hukukçularına göre ise suç, yasalarca yapılması yasaklanan ve cezalandırılan eylemlerdir. Suç evrensel bir sorun olup, insanların toplu halde yaşamasından bu yana var olan bir problemdir. Bireyin içinde bulunduğu toplumda suça yönelen birçok sebeple iç içe yaşama zorunluluğu ve sosyalleşmede gerekli olan diğer bireyleri model alma ve öğrenme süreci, bireyin suç işleminde ve potansiyel suçlu olmasında çoğu kez etkin bir rol oynamaktadır (Baltacı, 2011). Tarihin her döneminde yetişkinlerde olduğu gibi çocuklarda da suçluluk davranışı görülmektedir. 17. yüzyıla kadar yetişkinlere uygulanan cezalar çocuklara da uygulanmaktayken, 18. yüzyıldan itibaren humanizm akımının etkisiyle çocukların ayrıcalıklı olması yönünde adım atılmıştır (Ward, 2010).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuk suçluluğu, sosyolojik ve hukuksal açıdan asrın en önemli sorunlarından biridir. Ülkemizde ve dünyada çocuk suçlularının sayısında giderek bir artış meydana gelmektedir. Çocuk suçluluğunun nedenleri, sosyoloji, psikoloji, biyoloji ve hukuk gibi farklı disiplinlerin araştırma konusu durumundadır. Çocuk suçluluğunda kalıtsal ve bedensel özelliklerin yanı sıra özellikle aile, okul, arkadaşlar, çevre, sosyoekonomik vs. özelliklerin etkisi tartışılmaktadır.

Türkiye’de ‘çocuk suçluluğu’ olarak adlandırılan, bilimsel kaynaklarca ‘Juvenile Delinquency’ kavramıyla ifade edilen ve ‘reşit olmayanın suçluluğu’ anlamına gelen kavram çocukluk ve ergenlik döneminin büyük bir kısmını kapsamaktadır. Çocukların insani gelişim sürecinin erken aşamalarında olması sebebiyle, sosyal, bilişsel, bedensel gelişimleri bakımından özel bakım ve yardıma ihtiyaçları olduğu; özgürlük, güvenlik, barış ve değer koşullarında yasal korunmaya gereksinim duydukları göz önünde bulundurularak, Birleşmiş Milletler üye devletlerinin 29 Kasım 1985 tarihinde Pekin’de aldıkları kararlar neticesinde; çocuk suçluluğu; ‘mevcut hukuk sistemi içinde ceza verilmesini gerektirecek her türlü eylem ve ihmaldir’ şeklinde ifade edilmiştir (Beijing Kuralları m. 2, 1985).

Türkiye Cumhuriyeti ‘Çocuk Koruma Kanunu’nda suça sürüklenen çocuk; ‘daha erken yaşta reşit olsa bile, 18 yaşını doldurmamış, kanunlarda suç olarak tanımlanan bir eylemi yaptığı iddiasıyla hakkında soruşturma yada kovuşturma yapılan veya yaptığı eylemden ötürü hakkında güvenlik tedbirlerine karar verilen çocuğu’ ifade

etmektedir. Çocuk Koruma Kanunu'nda; suç işleyen çocuğa suçlu demek yerine 'suça sürüklenen çocuk' ifadesi kullanılarak, çocuğun suç işlemesinin yetişkin birinin suç işlemesi gibi iradi bir davranış olmadığı, ancak aile, arkadaş, yaşadığı çevre şartları gibi birçok faktörün bir araya gelmesiyle suça sevk edildiği ve sonucunun çocuk tarafından düşünülmediği, zarar verme kastı olmayan duygusal bir davranış olarak görülmektedir ve bu sebeple suça sürüklenen çocuklar kanunlarca teminat altına alınmış ve yargılanma süreci yetişkinden ayrı kanun ve mahkemece devam ettirilmiştir (Çocuk Koruma Kanunu, 2005; Uluğtekin, 2005).

Yapılan araştırmalarda suçlu ailelerin çocuklarının suç işlediği görülmektedir. Bu çalışmalarda genetiğin ve yetiştirme faktörlerinin etkisi üzerinde durulmaktadır. Yapılan araştırmalarda kişiyi suç işlemeye yönelten bir genin varlığına rastlanmamıştır. Bu da çocuğu suça yöneltmede biyolojik etmenlerin ana neden olmadığı görüşünde araştırmacıları birleştirmiştir (Doğan, 1990). Çocuğun suça yönelmesinde bireysel etmenlerden ziyade çevresel etmenlerin daha etkili olduğu, birçok bireysel etmenin kaynağında çevresel etmenlerin bulunduğu kabul edilen bir gerçektir. Çocuğun hareketleri, davranışları içinde bulunduğu hayatın şartlarına göre şekil almaktadır. Bu sebeple çevresel etmenler olarak çocuğun içinde bulunduğu aile, okul iş ve arkadaş ortamı çocuk suçluluğu ile ilişkilidir (Sevük, 1998). Çocuğun suça yönelmelerinin yada yönelmemelerinin esas sebeplerini içinde bulunduğu aile ve çevre faktörlerinde aramak gerekmektedir.

Çocuk doğduğu andan itibaren gelişimini bir aile içinde sürdürür. 'Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik aile'dir (Türk Dil Kurumu, 2011). Diğer bir deyişle aile; toplumun en küçük yapı taşı, en küçük sosyal grubudur. Her sosyal grubun nasıl kuralları varsa her ailenin de kendine özgü, aile içerisindeki bireylerin oluşturduğu kuralları vardır ve aileyi oluşturan bireyler bu kurallara uymak zorundadır. Bu kurallar sosyalleşmenin de ön koşuludur. Çocuk sosyalleşme süreci sırasında yaşam kurallarını ve bu kurallara uymayı, yolunda gitmeyen bazı durumlar karşısında nasıl baş edeceğini öğrenmektedir. Çocuğa toplumsal kuralları öğreten aile, çevresinde yaşanacak olumsuzluklar, zorlanmalar çocuğu istenmeyen davranışlara, suça yönelmelerine neden olabilmektedir (Ersin, 2010). Çocukların geçtikleri bu dönemde ebeveynin çocuğa karşı takındığı tutum ve davranışların çocukların suça yönelmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Çocuk yetiştirmede temel unsur fiziksel ihtiyaçlarının zamanında karşılanmasının yanı sıra sevgi ve eğitimidir. Sevgi ihtiyacının, hayatın her döneminde karşılanması gerekir. Çocuk her zaman her koşulda anne babası tarafından sevildiğini bilmek ister. Çocuğu sevmek demek her istediğine evet demek, her istediğini yapmasına izin vermek, her davranışını onaylamak değildir. Davranışlarını düzene koymak adına bazı kurallar koymak, disipline etmek, eğitmek gerekir (Dirim, 2003, s. 26-28). Ailenin disiplin ve sevgideki yetersizliği ya da aşırılığı çocukta sağlıksız bir gelişime neden olur.

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme yöntemlerinde kullandıkları tutumların birçoğu çocuk suçluluğuna sebep olmaktadır. Ebeveynin aşırı koruyucu-kollayıcı tavrı çocuğun özerkliğini kazanamayıp bağımlı bir kişilik gelişimine sebep olmaktadır. Yeterince sevgi göstermeyince yoksunluk dolayısıyla ciddi davranış problemleri oluşmaktadır. Sıkı disiplin çocuktan yaşının ve gelişiminin üstünde sorumluluk beklemeye ve cezaya başvurmaya sebep olmaktadır. Bu da çocuğun saldırganca davranmasına, kurallara başkaldırmasına sebep olur ve sıkı disiplin sonucunda da çocuğun suça sürüklenmesi kaçınılmaz bir hale gelir (Öğretir-Özçelik ve Demircan, 2019, ss. 269-300; Subaşı ve Öğretir-Özçelik, 2019, ss. 25-49; Öğretir-Özçelik ve Şıvkın, 2019, ss. 1-14; Öğretir-Özçelik ve Tok, 2018, ss. 570-579; Öğretir-Özçelik ve Oğuz, 2018, ss. 535-543; Öğretir-Özçelik, 2017, ss. 23-35;).

2. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, kullanılan veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesi hakkında bilgi verilmektedir.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırma, suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları, bağlanma stilleri ve benlik algılarının incelenmesine yönelik ilişkisel tarama modeliyle yapılmış bir çalışmadır. Tarama modeli geçmişte ya da bulunan zamanda var olan durumu var olduğu şekliyle tanımlayıp betimler. Araştırmaya konu olan durumu ve değişkenleri değiştirme ve etkileme çabası yoktur. Bu model yoluyla kısıtlı bir zaman diliminde çok geniş bir sahada bilgi toplanabildiği için seçilmiştir (Büyüköztürk vd., 2014, s. 28).

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinde bulunan suça sürüklenen çocuklar ve 2015-2016 eğitim öğretim yılında 9, 10, 11, 12. sınıflara devam eden ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise bu çocuklar içerisinde tesadüfi bir şekilde seçilen, evreni temsil eden 102 cezaevinde tutuklu- hükümlü bulunan ve denetimli serbestlik müdürlüğüne gelen suça sürüklenen çocuklardan, 108 ortaöğretim kurumunda öğrenim görmekte olan, toplam 210 çalışmaya gönüllü katılan çocuk oluşturmuştur. Araştırmada; örneklem sayısının belirlenmesinde basit seçkisiz örnekleme yöntemleri içerisinde ulaşılabilir örnekleme yolu kullanılmıştır. Basit seçkisiz örnekleme yönteminde; evreni oluşturan her birimin örneklem içinde yer alma olasılığı eşittir. Diğer bir ifadeyle tüm bireylerin seçilme olasılığı aynıdır ve bir bireyin seçimi diğer bireylerin seçimini etkilememektedir (Büyüköztürk vd., 2014, s. 85). Araştırmada kullanılan ölçeklerin izinleri araştırmacı tarafından, ölçekleri geliştiren, uyarlayan ve geçerlik güvenirlik çalışmalarını yapan kişilerden alınmıştır.

Milli Eğitim Müdürlüğü ve Adalet Bakanlığı'ndan gerekli resmi izinler alınmıştır. Ölçekler, alınan izinler doğrultusunda 2015 yılında, 03.08.2015 ve 20.12.2015 tarihleri arasında uygulanmıştır. Örneklem grubunu oluşturan suça sürüklenen çocukların buldukları kurumlar (ceza ve infaz kurumu ile denetimli serbestlik müdürlüğü) ve suça sürüklenmeyen çocukların buldukları okullar önceden ziyaret edilmiş ve kurum müdürleriyle görüşülmüştür.

Ölçekler alınan izinler doğrultusunda Şanlıurfa ve Diyarbakır illerinde; ortaöğretim kurumu 9., 10., 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden rasgele seçilmiş 108 öğrenciye; ceza infaz kurumunda tutuklu kalan ve denetimli serbestlik müdürlüğünde almış oldukları cezanın infazı aşamasında bulunan tutuklu olmayan rasgele seçilmiş 102 suça sürüklenen çocuğa kurumun psikolog ve sosyologu eşliğinde uygulanmıştır.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veri toplama aracı olarak, araştırmaya katılan çocukların sosyo-demografik özelliklerini saptamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu'; Sümer ve Güngör (1999) tarafından geliştirilen 'Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği' Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005) tarafından geliştirilen 'Ebeveyn ve Arka-

daşlara Bağlanma Envanteri (EABE)' ve Çuhadaroğlu (1986) tarafından geliştirilen 'Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği' kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, bu araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacı ve danışman tarafından alan yazın taranarak geliştirilmiştir.

Kişisel bilgi formunda, araştırmaya katılan örneklemin yaşı, cinsiyeti, doğum yeri, öğrenim durumu, aile bilgileri, maddi durumu, yaşadığı yer, madde kullanımı, cezaevine yatış sebebi, anne baba tutumları gibi demografik özelliklerine ilişkin sorular bulunmaktadır.

Araştırmacı uygulamayı gerçekleştirmeden önce çocuklara kendini kurum ortamında tanıtmıştır. Uygulama öncesi öğrencilere araştırmanın amacı ve veri toplama araçları hakkında bilgi verilmiştir. Çocuklardan veri toplamak için kullanılan ölçekler ve kişisel bilgi formu her çocuğa buldukları kurumun uygun ve sessiz bir alanında uygulanmıştır. Anketleri çocukların doldurması beklenip, aynı gün alınmıştır.

2.3.2. Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği

Ölçek, ergen yetiştirme stillerini ölçmek için Maccoby ve Martin'in (1983) önerdiği boyutlar ile Lamborn ve arkadaşlarının (1991) çalışmaları örnek alınarak Sümer ve Güngör (1999) tarafından yeni maddeler eklenerek geliştirilmiştir. Ölçek 22 madde içermekte ve maddeler beşli derecelendirme üzerinden değerlendirilmektedir. Anne ve baba için ayrı ayrı değerlendirme imkanı bulunan ölçekte çocuk yetiştirme stillerinin altında yatan kabul/ilgi boyutunu ölçmek için 11 ve kontrol boyutunu ölçmek için 11 madde yer almaktadır. 1, 3, 4, 7, 9, 10, 14, 16. maddeler kabul/ilgi/sevgi boyutunu; 2, 5, 6, 8, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22. maddeler sıkı denetim/kontrol boyutunu ölçmektedir. 11, 12 ve 13. maddeler ters yönde puanlanacak maddelerdir.

Kabul/ilgi boyutu anne babanın çocuğu kabul etmesini, anlamasını ve çocuğuna gösterdiği sevgiyi ve ilgiyi değerlendirmektedir. Kontrol boyutu, ana-babanın çocuğun davranışlarını sınırlandırmasını, izlemesini ve çocukların disipline edilmesini içermektedir (Sümer ve Güngör, 1999). Her alt boyuttan alınan toplam puanın yüksekliği, o boyutun ifade ettiği tutumun yüksekliğini ortaya koymaktadır. Ölçek geliştirme çalışması ergenlerden, çocukluk dönemlerinde ana-babalarıyla olan ilişkilerini düşünerek geçmiş zamanda verilen ifadelere ne derecede katıldıklarını değer-

lendirmeleri istenmiştir (örneğin, 'her davranışımı sıkı sıkıya kontrol etmek isterdi') (Sümer ve Güngör, 1999). Bu çalışmada, Güngör'ün de (2000) çalışmasında olduğu gibi ifadeler geçmiş zamanda değil geniş zamanda verilmiştir (örneğin, 'her davranışımı sıkı sıkıya kontrol etmek ister'). Ana-babalık stillerinin zamana göre değişmez olması bu değişikliği getirmiştir (Holden ve Miller, 1999). Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği'nden boyutlar ve kategorik olmak üzere iki düzeyde bilgi alınabilmektedir. Boyutlar temelinde kabul/ilgi ve kontrol; kategorik olarak ise her iki boyutta medyan değerinin üstünde puan alanlar demokratik (demokratik), altında puan alanlar ise izin verici/ihmalkâr (ihmalkar) ana-babalar olarak sınıflandırılmaktadır. Kabul/ilgi boyutunda medyanın üstünde, kontrol boyutunda medyanın altında puan alanlar hoşgörülü (hoşgörülü); kabul/ilgi boyutunda medyanın altında, kontrol boyutunda medyanın üstünde puan alanlar ise otoriter ana-babalar olarak sınıflandırılmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Sümer ve Güngör (1999) çalışmada Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeğinin iç tutarlılık sayılarını annenin gösterdiği kabul/ilgi ve kontrol boyutu için sırasıyla .81 ve .79; babanın gösterdiği kabul/ilgi ve kontrol boyutu için sırasıyla .91 ve .90 olarak bulmuştur. Ölçekte yer alan yönergede ölçeği yanıtlarken dikkat edilmesi gereken noktalar vurgulanmış ve öğrencilerden her madde için kendilerine en uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Ölçeğin kullanımıyla ilgili araştırmacıdan izin alınmıştır.

2.3.3. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri (EABE)

Bu ölçek Armsden ve Greenberg' in (1987) hazırladığı "Inventory of Parent and Peer Attachment" ölçeğinin Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış halidir.

Orijinalinde 28 maddeden oluşan ölçeğin Raja ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilen 12 maddelik kısa formunun standart çeviri-tekrar çeviri yöntemiyle Türkçe'ye çevrilmiş şekli kullanılmıştır. Ölçek, ergenlerin anne ve babalarına bağlanmalarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş ve anneye olan ilişkileri içeren 12 madde, babayla olan ilişkiler içeren 12 madde toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Geçerlilik katsayısı anne formu için .88 olarak baba formu için .90 olarak saptanmış olup, güvenirlilik katsayısı anne formu için .87 olarak baba formu için .88 olarak test-tekrar test yöntemi kullanılarak bulunmuştur.

EABE kısa formu her biri dörder madde içeren 'Güven, İletişim, Yabancılaşma' alt ölçeklerinden oluşmaktadır.

EABE, her madde 7 basamaklı ölçekler üzerinden değerlendirilmiştir (1 = asla, 7 daima) ve katılımcılar tarafından hem anne hem de baba için cevaplandırılmıştır. Böylelikle, 'Güven, İletişim ve ters kodlanan Yabancılaşma' alt ölçeklerinin toplanmasıyla toplam bağlanma puanı, anne baba için ayrı ayrı hesaplanabilmektedir. Ölçekteki 1., 2., 3. ve 11. maddeler güveni; 6., 7., 8.ve 12. maddeler iletişimi; 4., 5., 9. ve 10. maddeler yabancılaşmayı ölçmektedir. Envanterin güven, iletişim ve yabancılaşma alt boyutları ayrı ölçülebildiği gibi, güven boyutundan 2. madde, iletişim boyutundan 6. madde ve yabancılaşma boyutunun bütün maddeleri ters kodlanıp ve diğer maddelerle de toplandığında güvenli bağlanma puanına ulaşılmaktadır (Güngör ve ark, 2005). Güven boyutu, ergenin güven duygusunu, bağlanma figürlerinin kendi duygusal durumlarında ihtiyaç, istek ve arzularına saygı göstermesini değerlendirirken; diğer boyutlar ergenlerin bağlanma figürlerine karşı öfke ve onlardan ayrışmayı değerlendirmektedir.

Ölçeğin üstünde yer alan yönergede cümlelerde anlatılan durum ne sıklıkta yaşanmışsa 7 aralıklı ölçekte, ilgili rakam üzerine (X) koyarak göstermeleri istenmiştir. Ölçekte yer alan yönergede ölçeği yanıtlarken dikkat edilmesi gereken noktalar vurgulanmış ve öğrencilerden her madde için kendilerine en uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Ölçeğin kullanımıyla ilgili araştırmacıdan izin alınmıştır.

2.3.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg Self-Esteem Scale (Benlik Saygısı Ölçeği) Rosenberg (1965) tarafından ergenlere yönelik benlik saygısı ölçüm aracı olarak geliştirilmiştir. Rosenberg A.B.D.'deki ergenlerde yaptığı çalışmada benlik saygısını çeşitli başka özelliklerle birlikte değerlendirmek amacıyla başka küçük alt ölçeklerden de yararlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına bunlar da alınmıştır. Ama her bir alt ölçeğin ölçtüğü özellikler ve değerlendirmeleri farklıdır. Çuhadaroğlu (1986) ölçeği Türkçe'ye çevirmiş, geri çevirisi ve lise öğrencilerinde geçerlik güvenilirlik çalışmalarını yaparak Türkiye'deki ergenlerde de kullanılabilir hale getirmiştir. Geçerlilik katsayısı $r=71$ olarak saptanmış olup, güvenilirlik katsayısı $r=75$ olarak test-tekrar test yöntemi kullanılarak bulunmuştur.

Benlik saygısı ölçeği ek 4'te verilen 10 sorudan oluşmaktadır. Sorular Guttman değerlendirme yöntemiyle puanlanmaktadır ve her sorunun puan alacak yanıtları ölçek üzerinde '*' işareti ile gösterilmiştir.

Puanlama şu şekilde yapılmaktadır:

1., 2. ve 3. sorular , 4. ve 5. soru, 9. ve 10. sorular birlikte değerlendirilmektedir.

İlk üç sorudan herhangi ikisinden puan alıyorsa (2/3) bu kümeden bir puan almış olur.

4. ve 5. sorudan herhangi birinde puan alan şıklardan birini işaretlemişse yine bu kümeden de bir puan alır.

9. ve 10. sorular da 4. ve 5. gibi değerlendirilir.

6., 7. ve 8. soruların herbiri kendi başlarına puan alır.

Böylece testi dolduran kişi tüm sorulardan puan aldığı zaman maksimum puanı 6 olmaktadır.

0-1 puan yüksek benlik saygısı düzeyini , 2-4 puan orta benlik saygısı düzeyini ve 5-6 puan düşük benlik saygısı düzeyi olarak değerlendirilmiştir.

Grup uygulamalarında, her bir deneğin toplam puanı bu şekilde hesaplanarak puan ortalamasıyla grubun benlik saygısı düzeyi belirlenebilir.

Ölçeğin kullanımıyla ilgili araştırmacıdan izin alınmıştır.

2. BULGULAR

Araştırma kapsamında örnekleme oluşturan katılımcılardan suça sürüklenen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları ile anne ve babaya bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı; suça sürüklenen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları ile benlik algıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı; suça sürüklenen çocukların anne ve babaya bağlanma stili ile benlik algıları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı; suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların algıladıkları anne ve baba tutumları açısından aralarında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığı; suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların anne ve babaya bağlanma stili açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı; suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların benlik algısı arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı sorularına yanıt vermek üzere, elde edilen verilerin istatistiksel analizleri sonucunda edinilen bulgular tablolarla gösterilmiştir.

Tablo 1. Demografik Özellikler

	n	%
Suçta Sürüklenen Çocuklar	102	48,6
Suçta Sürüklenmeyen Çocuklar	108	51,4
Toplam	210	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan çocukların %48,6'sını (n = 102) suçta sürüklenen çocuklar, %51,4'ünü (n = 108)de herhangi bir suç işlememiş çocukların oluşturduğunu görülmektedir.

Tablo 2. Suçta Sürüklenen Çocuklarda Demografik Özelliklerin Frekans Dağılımları-1

		n	%	
Suçta Sürüklenen Çocuklar	Doğum Yeri	Şanlıurfa	1	0,98
		Diyarbakır	32	31,37
		Batman	1	0,98
		Adıyaman	1	0,98
		Mardin	1	0,98
		Mersin	1	0,98
		Bingöl	1	0,98
		Siverek	47	46,08
		Hazro	3	2,94
		Silvan	2	1,96
		Eğil	2	1,96
		Ergani	1	0,98
		Kocaköy	1	0,98
		Kulp	2	1,96
		Bismil	3	2,94
		Çınar	1	0,98
		Kahta	1	0,98
		Kızıltepe	1	0,98
		Toplam	102	100

		n	%	
Suça Sürüklenen Çocuklar	Doğum Yılı	1997	24	23,53
		1998	42	41,18
		1999	19	18,63
		2000	13	12,75
		2001	3	2,94
		2003	1	0,98
		Toplam	102	100
	Cinsiyet	Kadın	6	5,88
		Erkek	96	94,12
		Toplam	102	100
	Eğitim Düzeyi	Okula gitmemiş	5	4,9
		İlkokul terk	20	19,61
		İlkokul	6	5,88
		Ortaokul	38	37,25
		Diğer	33	32,35
		Toplam	102	100
	Aile Türü	Çekirdek aile	79	77,45
		Geniş aile	21	20,59
		Boşanmış	2	1,96
Toplam		102	100	
Anne-Baba Birlikteliği	Birlikte	90	88,24	
	Ayrı	12	11,76	
	Toplam	102	100	

Tablo 2’de suça sürüklenen çocukların doğum yerlerine göre dağılımları incelendiğinde %37,25’inin (n=38) şehir merkezi olduğu, %62,75’inin (n=64) ilçe olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların doğum yıllarına göre dağılımları incelendiğinde %23,53’ü(n=24) 1997 doğumlu, %41,18’i(n=42) 1998 doğumlu, %18,63’ü(n=19)

1999 doğumlu, %12,75'i(n=13) 2000 doğumlu, %2,94'ü(n=3) 2001 doğumlu, %0,98'i(n=1) 2003 doğumlu olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde %5,88'ini (n=6) kadınların oluşturduğunu, %94,12'sini (n=96) erkeklerin oluşturduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan çocukların cinsiyetleri bazında benzer dağılım göstermedikleri belirlenmiştir. Bunun sebebinin genel olarak suçta sürüklenmenin erkek çocuklarda daha fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Suçta sürüklenen çocukların eğitim düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde %4,9'unun (n=5) okula hiç gitmemiş olduğu, %19,61'inin (n=20) ilkokulun herhangi bir sınıfında okurken okulu bıraktığı, %5,88'inin (n=6) ilkokul mezunu olduğu, %37,25'inin (n=38) ortaokul mezunu olduğu ve %32,35'inin (n=33) diğer seçeneğini işaretlediği belirlenmiştir. Eğitim düzeyinin düşük olmasının çocuğun suçta sürüklenmesinde bir sebep teşkil ettiği sonucuna varılabilir.

Suçta sürüklenen çocukların aile türlerine göre dağılımları incelendiğinde %77,45'inin (n=79) çekirdek aileye sahip olduğu, %20,59'unun (n=21) geniş aileye sahip olduğu ve %1,96'sının da (n=2) boşanmış aileye sahip olduğu görülmüştür.

Suçta sürüklenen çocukların anne-baba birliktelik durumuna göre dağılımları incelendiğinde %88,24'ünün (n=90) anne-babasının birlikte yaşadığı, %11,76'sının da (n=12) anne-babasının ayrı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Suçta Sürüklenen Çocuklarda Demografik Özelliklerin Frekans Dağılımları-2

		n	%	
Suçta Sürüklenen Çocuklar	Kardeş Sayısı	1 Kardeş	3	2,94
		2 Kardeş	7	6,86
		3 Kardeş	13	12,75
		4+ Kardeş	79	77,45
		Toplam	102	100
	Kaçınıcı Çocuk	Birinci çocuk	22	21,57
		İkinci Çocuk	19	18,63
		Üçüncü Çocuk	14	13,73
		Dört veya üzeri çocuk	47	46,08
		Toplam	102	100

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR İLE SUÇA SÜRÜKLENMEYEN ÇOCUKLARIN ALGILADIKLARI ANNE VE BABA TUTUMLARI, BAĞLANMA STİLLERİ VE BENLİK ALGILARININ İNCELENMESİ

		n	%	
Suça Sürüklenen Çocuklar	Aylık Gelir	0-500 TL	37	36,27
		500-1000 TL	36	35,29
		1000-1500 TL	19	18,63
		Diğer	10	9,8
		Toplam	102	100
	Baba Meslek	İşçi	19	18,63
		Çiftçi	19	18,63
		Memur	4	3,92
		Esnaf/Tüccar	20	19,61
		Serbest meslek(Doktor, Avukat vb.)	19	18,63
		Diğer	21	20,59
	Toplam	102	100	
	Anne Meslek	Ev hanımı	95	93,14
		İşçi	1	0,98
		Esnaf	1	0,98
		Serbest meslek	2	1,96
		Diğer	3	2,94
	Toplam	102	100	
	En Uzun Süre Yaşadığınız Yer	Köy	13	12,75
		İlçe	46	45,1
		Şehir	43	42,16
Toplam		102	100	
Hem Cinslerinize ile Arkadaşlık İlişkileri	İyi	63	61,76	
	Orta	35	34,31	
	Kötü	4	3,92	
	Toplam	102	100	
Geçmişte Kullandığınız Madde ya da Maddeler	Yok	29	28,43	
	Sigara	47	46,08	
	Alkol	1	0,98	
	Madde	7	6,86	
	Sigara ve Alkol	1	0,98	
	Sigara ve madde	4	3,92	
	Alkol ve madde	1	0,98	
	Hepsi	12	11,76	
Toplam	102	100		

		n	%
Suça Sürüklenen Çocuklar	Suçun Niteliği	Cevapsız	3,94
		Hafif	48,06
		Orta	25,51
		Ağır	26,49
		Toplam	102,100

Tablo 3'te suça sürüklenen çocukların kardeş sayılarına göre dağılımları incelendiğinde %2,94'ünün (n=3) tek kardeşi, %6,86'sının(n=7) 2 kardeşi, %12,75'inin (n=13) 3 kardeşi, %77,45'inin (n=79) 4 ve üzeri kardeşe sahip olduğu belirlenmiştir. Çok kardeşlilik nedeniyle anne babanın çocuklarına yeterince ilgi gösterememesi ve ihmal etmesi gibi sebeplerle çocuklarının suça sürüklenmesinde sebep teşkil ettiği sonucuna varılabilir.

Suçta sürüklenen çocukların doğuş sırasına göre dağılımları incelendiğinde %21,57'sinin (n=22) birinci çocuk, %18,63'ünün (n=19) ikinci çocuk, %13,73'ünün (n=14) üçüncü çocuk, %46,08'inin de (n=47) dört ve daha sonraki çocuk olduğu görülmüştür.

Suçta sürüklenen çocukların ailelerinin aylık gelirlerine göre dağılımları incelendiğinde %36,27'sinin (n=37) 0 ile 500 lira arası gelire sahip olduğu, %35,29'unun (n=36) 500 ile 1000 lira arası gelire sahip olduğu, %18,63'ünün (n=19) 1000 ile 1500 lira arası gelire sahip olduğu, %9,8'inin de (n=10) 1500 lira üstü gelire sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre gelir düzeyinin düşük olmasının da çocukların suça sürüklenmesinin sebeplerinden biri olabileceği düşünülmektedir.

Suçta sürüklenen çocukların babalarının mesleklerine göre dağılımları incelendiğinde %18,63'ünün (n=19) işçi, %18,63'ünün (n=19) çiftçi, %3,92'sinin (n=4) memur, %19,61'inin (n=20) esnaf, %18,63'ünün (n=19) serbest meslek, %20,59'unun (n=21) diğer mesleklerde olduğu görülmüştür.

Suçta sürüklenen çocukların annelerinin mesleklerine göre dağılımları incelendiğinde %93,14'ünün (n=95) ev hanımı, %0,98'inin (n=1) işçi, %0,98'inin (n=1) esnaf, %1,96'sının (n=2) serbest meslek, %2,94'ünün (n=3) diğer mesleklerde olduğu görülmüştür.

Suçta sürüklenen çocukların en uzun süre yaşadıkları yerlere göre dağılımları incelendiğinde %12,75'inin (n=13) köyde, %45,1'inin (n=46) ilçede, %42,16'sının (n=43) şehirde yaşamış olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların hemcinsleriyle arkadaşlık ilişkilerine göre dağılımları incelendiğinde %61,76'sının (n=63) hemcinsleriyle arasının iyi olduğu, %34,31'inin (n=35) hemcinsleriyle arasının orta olduğu, %3,92'sinin (n=4) hemcinsleriyle arasının kötü olduğu olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların geçmişte kullandıkları madde-maddelere göre dağılımları incelendiğinde %28,43'ünün (n=29) herhangi bir maddeyi kullanmadıkları, %46,08'inin (n=47) sigara kullandığı, %0,98'inin (n=1) alkol kullandığı, %6,86'sının (n=7) uyuşturucu madde kullandığı, %0,98'inin (n=1) sigara ve alkol kullandığı, %3,92'sinin (n=4) sigara ve uyuşturucu madde kullandığı, %0,98'inin (n=1) alkol ve uyuşturucu madde kullandığı, %11,76'sının da (n=12) sigara-alkol-uyuşturucu maddelerinin üçünü birden kullandığı belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların işledikleri suçun niteliklerine göre dağılımları incelendiğinde %2,94'ünün (n=3) işlediği suçun niteliğini belirtmediği, %47,06'sının (n=48) hafif dereceli suçları işlediği, %24,51'inin (n=25) orta dereceli suçları işlediği, %25,49'unun da (n=26) ağır dereceli suçları işlediği görülmüştür.

Tablo 4. Suçta Sürüklenen Çocuklarda Demografik Özelliklerin Frekans Dağılımları-3

		n	%	
Suçta Sürüklenen Çocuklar	Suçta Karışma Derecesi	Cevapsız	6	5,88
		Kendim İşledim	73	71,57
		Suç İşleyene Yardım Ettim	23	22,55
		Toplam	102	100
	Ceza Süresi	Cevapsız	1	0,98
Belli değil		93	91,18	
0-5 Yıl arası		4	3,92	
6-10 yıl arası		4	3,92	
Toplam		102	100	

		Karışmış	36	35,29	
	Kriminolojik Geçmiş	Karışmamış	66	64,71	
		Toplam	102	100	
Suça Sürüklenen Çocuklar	Suç Sayısı	1	7	24,14	
		2	7	24,14	
		3	3	10,34	
		4	4	13,79	
		5	3	10,34	
		8	1	3,45	
		9	1	3,45	
		10	1	3,45	
		11	1	3,45	
		15	1	3,45	
			Toplam	29	100

Tablo 4'te suça sürüklenen çocukların suça karışma derecelerine göre dağılımları incelendiğinde, %5,88'inin (n=6) suça karışma derecesini belirtmediği, %71,57'sinin (n=73) suçu kendisinin işlediği, %22,55'inin de (n=33) suç işleyene yardım ettiği belirlenmiştir.

Suça sürüklenen çocukların ceza sürelerine göre dağılımları incelendiğinde %0,98'inin (n=1) aldığı cezanın süresini belirtmediği, %91,18'inin (n=93) ceza süresinin henüz kesinleşmediği, %3,92'sinin (n=4) 0 ile 5 yıl arası ceza aldığı, %3,92'sinin (n=4) 6 ile 10 yıl arası ceza aldığı görülmüştür.

Suça sürüklenen çocukların kriminolojik geçmişlerine göre dağılımları incelendiğinde %35,29'unun (n=36) daha önce herhangi bir suça karışmış olduğu, %64,71'inin de (n=66) herhangi bir suça karışmamış olduğu görülmüştür.

Suça sürüklenen çocukların daha önce işlemiş olduğu suç sayısına göre dağılımları incelendiğinde %24,14'ünün (n=7) bir defa suç işlediği, %24,14'ünün (n=7) iki defa suç işlediği, %10,34'ünün (n=3) üç defa suç işlediği, %13,79'unun (n=4) dört defa suç işlediği, %10,34'ünün (n=3) beş defa suç işlediği, %3,45'inin (n=1) sekiz defa suç işlediği, %3,45'inin (n=1) dokuz defa suç işlediği, %3,45'inin (n=1) on defa suç işlediği, %3,45'inin (n=1) onbir defa suç işlediği, %3,45'inin de (n=1) onbeş defa suç işlediği görülmüştür.

Tablo 5. Suça Sürüklenen Çocuklarda Demografik Özelliklerin Frekans Dağılımları-4

		n	%	
Suça Sürüklenen Çocuklar	Anne Yaşama Durumu	Sağ	96	94,12
		Ölü	6	5,88
		Toplam	102	100
	Anne Öğrenim Durumu	Okula gitmemiş	49	48,04
		İlkokul terk	37	36,27
		İlköğretim	12	11,76
		Lise	4	3,92
		Toplam	102	100
	Anne Yaş	30 ve daha az	6	5,88
		31-40	60	58,82
		41-50	27	26,47
		51+	9	8,82
		Toplam	102	100
	Anne Madde Kullanımı	Yok	3	2,94
		Sigara	20	19,61
		Alkol	2	1,96
		Madde	77	75,49
	Toplam		102	100
	Baba Yaşama Durumu	Sağ	94	92,16
Ölü		8	7,84	
Toplam		102	100	
Baba Öğrenim Durumu		Okula gitmemiş	26	25,49
		İlkokul terk	47	46,08
	İlköğretim	21	20,59	
	Lise	8	7,84	
	Toplam	102	100	
Baba Yaş	30 ve daha az	1	0,98	
	31-40	15	14,71	
	41-50	68	66,67	
	51+	18	17,65	
	Toplam	102	100	
Baba Madde Kullanımı	Yok	2	1,96	
	Sigara	58	56,86	
	Madde	32	31,37	
	Sigara ve Alkol	6	5,88	
	Alkol ve madde	1	0,98	
	Hepsi	3	2,94	
	Toplam	102	100	

Tablo 5'te suça sürüklenen çocukların annelerinin yaşama durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %94,12'sinin (n=96) annesinin yaşıyor olduğu, %5,88'inin(n=6) annesinin yaşamıyor olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların annelerinin öğrenim durumuna göre dağılımları incelendiğinde %48,04'ünün (n=49) annesinin okula gitmediği, %36,27'sinin (n=37) annesinin ilkokulun herhangi bir sınıfında okulu bıraktığı, %11,76'sının (n=12) annesinin ilköğretim mezunu olduğu, %3,92'sinin (n=4) annesinin de lise mezunu olduğu görülmüştür. Annelerin öğrenim durumunun düşük oluşunun çocuğun suça sürüklenmesinde etken olduğu sonucuna varılabilir.

Suçta sürüklenen çocukların annelerinin yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde %5,88'inin (n=6) annesinin 30 yaş ve altı olduğu, %58,82'sinin (n=60) annesinin 31 ile 40 yaş arası olduğu, %26,47'sinin (n=27) annesinin 41 ile 50 yaş arasında olduğu, %8,82'sinin (n=9) annesinin de 51 yaş üstünde olduğu görülmüştür.

Suçta sürüklenen çocukların annelerinin madde kullanımına göre dağılımları incelendiğinde %2,94'ünün (n=3) herhangi bir maddeyi kullanmadığı, %19,61'inin (n=20) sigara kullandığı, %1,96'sının (n=2) alkol kullandığı, %75,49'unun (n=77) madde kullandığı belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların babalarının yaşama durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %92,16'sının (n=94) babasının yaşıyor olduğu, %7,84'ünün (n=8) babasının yaşamıyor olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların babalarının öğrenim durumuna göre dağılımları incelendiğinde %25,49'unun (n=26) babasının okula gitmediği, %46,08'inin (n=47) babasının ilkokulun herhangi bir sınıfında okulu bıraktığı, %20,59'unun (n=21) babasının ilköğretim mezunu olduğu, %7,84'ünün (n=4) babasının da lise mezunu olduğu görülmüştür. Annelerde olduğu gibi babaların da öğrenim durumunun düşük oluşunun çocuğun suça sürüklenmesinde etken olduğu sonucuna varılabilir.

Suçta sürüklenen çocukların babalarının yaşlarına göre dağılımları incelendiğinde %0,98'inin (n=1) babasının 30 yaş ve altı olduğu, %14,71'inin (n=15) babasının 31 ile 40 yaş arası olduğu, %66,67'sinin (n=68) babasının 41 ile 50 yaş arasında olduğu, %17,65'inin (n=18) babasının da 51 yaş üstünde olduğu görülmüştür.

Suçta sürüklenen çocukların babalarının madde kullanımına göre dağılımları incelendiğinde %1,96'sının (n=2) herhangi bir maddeyi kullanmadığı, %56,86'sının (n=58) sigara kullandığı, %31,37'sinin (n=32) madde kullandığı, %5,88'inin (n=6) sigara ve alkol kullandığı %0,98'inin (n=1) alkol ve madde kullandığı, %2,94'ünün de (n=3) sigara-alkol ve madde kullandığı belirlenmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde verilerin istatistiksel analizleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 6- Suçta Sürüklenen Çocukların Algıladıkları Anne Tutumlarına Göre Anneye Bağlanma Stillere İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Anne Tutum	n	Ortalama	Medyan	Min.	Mak.	S.S.	Kruskal Wallis		
								Sıra Ort.	Test	p
Anne Güven	1.Demokratik	43	21,93	22,0	11,0	26,0	3,48	51,99	13,704	0,003* Fark: 2-4
	2.Hoşgörülü	21	23,48	26,0	14,0	26,0	3,41	66,24		
	3.Otoriter	21	21,33	23,0	10,0	26,0	4,92	52,33		
	4.İhmalkar	17	17,12	19,0	2,0	26,0	7,34	31,03		
Anne İletişim	1.Demokratik	43	21,21	21,0	14,0	28,0	3,47	57,34	11,720	0,008* Fark: 4-1,2
	2.Hoşgörülü	21	20,86	20,0	10,0	28,0	5,69	55,26		
	3.Otoriter	21	20,62	21,0	12,0	28,0	4,30	53,69		
	4.İhmalkar	17	16,92	19,0	6,0	26,0	5,03	29,38		
Anne Yabancılaşma	1.Demokratik	43	16,02	17,0	9,0	24,0	3,82	47,97	7,227	0,065
	2.Hoşgörülü	21	18,24	18,0	13,0	22,0	2,36	66,36		
	3.Otoriter	21	16,76	16,0	11,0	26,0	4,68	50,17		
	4.İhmalkar	17	15,41	16,0	4,0	21,0	4,60	43,74		

*:p<0,05

Tablo 6'da uygulanan Kruskal Wallis analizi sonucunda anne tutumları grupları arasında anne güven, anne iletişim bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir.

Buna göre anne tutumu ihmalkâr olan çocukların anne güven düzeyi anne tutumu hoşgörülü olan çocuklardan anlamlı derecede daha düşüktür. Anne tutumu otoriter olan çocukların anne güven düzeyi anne tutumu hoşgörülü olan çocuklardan anlamlı derecede daha düşüktür. Anne tutumu demokratik olan çocukların anne güven düzeyi (21,93±3,48) iken hoşgörülü olanların (23,48±3,41), otoriter olanların (21,33±4,92) ve ihmalkâr olanların ise (17,12±7,34) dir.

Tablo 6'da görüldüğü gibi en yüksek güven puanları sırasıyla hoşgörülü ve demokratik davranan annelerin çocuklarında rastlanmaktadır. Annenin çocuğu hoşgörülü ve demokratik bir tutumla yaklaşmasının, çocuğun anneye güvenini arttırdığı söylenebilir. Bu sonucun çıkmasında çocuğu ihmal eden ve çocuğa otoriter davranan anneye çocuğu arasında sağlıklı bağlanmanın kurulmamış olmasının neden olduğu söylenebilir.

Anne tutumu ihmalkâr olan çocukların anne iletişim düzeyi anne tutumu demokratik ve hoşgörülü olan çocuklardan anlamlı derecede daha düşüktür. Anne tutumu demokratik olan çocukların anne iletişim düzeyi (21,21±3,47) iken hoşgörülü olanların (20,86±5,69), otoriter olanların (20,62±4,30) ve ihmalkâr olanların ise (16,92±5,03) dir.

Anneye kurulan iletişim puanının en yüksek olduğu anne tutumunun hoşgörülü tutum olduğu görülmektedir. Bu sonucun çıkmasında; annenin çocuğun her istediğine evet demesi, yaptığı yanlışlıkları hoşgörmesinin etkili olduğu, annenin hoşgörülü tutumun çocukla iletişimini arttırdığı sonucuna varılabilir. Annenin çocuğunu ihmal etmesinin ise çocukla iletişimini azalttığı görülmektedir.

Sümer ve Güngör (1999)'ün yaptığı çalışmada, anneden algılanan sıkı denetim- kontrol boyutunun güvenli bağlanma ile olumsuz ilişki gösterdiği, korkulu ve saplantılı bağlanma ile olumlu ilişki gösterdiği saptanmıştır. Bu sonuç araştırma sonucuyla benzeşmektedir.

Türktaş'ın (2004) yaptığı çalışmada demokratik tutumlu annelere duyulan güvenin ve anneye kurulan iletişimin fazla, baskıcı tutumlu annelere duyulan güvenin ve anneye kurulan iletişimin az olduğu saptanmıştır. Yapılan araştırmanın sonucu ile bu sonuç benzeşmektedir.

Tablo 7. Suça Sürüklenen Çocukların Algıladıkları Baba Tutumlarına Göre Babaya Bağlanma Stilllerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Baba Tutum	n	Ortalama	Medyan	Min.	Mak.	S.S.	Kruskal Wallis		
								Sıra Ort.	Test	P
Baba Güven	1.Demokratik	47	21,38	22,0	8,0	26,0	3,70	62,07	27,720	0,000* Fark: 4-1,2 3-1,2
	2.Hoşgörülü	17	21,65	23,0	9,0	26,0	5,66	66,41		
	3.Otoriter	18	16,44	16,0	8,0	26,0	5,08	33,67		
	4.Ihmalkar	20	15,62	18,7	2,0	23,0	5,93	30,03		
Baba İletişim	1.Demokratik	47	20,98	20,0	14,0	28,0	4,01	60,24	13,658	0,003* Fark: 1-3,4
	2.Hoşgörülü	17	20,71	21,0	11,0	28,0	5,60	58,56		
	3.Otoriter	18	17,56	17,5	9,0	28,0	4,16	37,14		
	4.Ihmalkar	20	17,32	17,9	5,0	28,0	5,07	37,88		
Baba Yabancılaşma	1.Demokratik	47	15,43	16,0	5,0	22,0	3,82	44,89	7,512	0,057
	2.Hoşgörülü	17	18,24	19,0	11,0	22,0	3,03	67,35		
	3.Otoriter	18	17,17	16,5	9,0	28,0	4,85	54,78		
	4.Ihmalkar	20	15,81	16,5	5,0	22,0	4,65	50,60		

*:p<0,05

Tablo 7 incelendiğinde; uygulanan Kruskal Wallis analizi sonucunda baba tutumları grupları arasında baba güven, baba iletişim bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır.

Buna göre baba tutumu ihmalkâr olan çocukların baba güven düzeyi baba tutumu demokratik ve hoşgörülü olan çocuklardan anlamlı derecede daha düşüktür. Baba tutumu otoriter olan çocukların baba güven düzeyi baba tutumu demokratik ve hoşgörülü olan çocuklardan anlamlı derecede daha düşüktür. Baba tutumu demokratik olan çocukların baba güven düzeyi (21,38±3,70) iken hoşgörülü olanların (21,65±5,66), otoriter olanların (16,44±5,08) ve ihmalkâr olanların ise (15,62±5,93) dir.

Tablo 7'de görüldüğü gibi; baba tutumları ile güven puanları arasındaki ilişki anne tutumları ile güven arasındaki ilişkiyle benzerdir. En yüksek güven puanları sırasıyla hoşgörülü ve demokratik davranan babaların çocuklarında rastlanmaktadır. Babanın çocuğu hoşgörülü, demokratik bir tutumla yaklaşmasının, çocuğun babaya güvenini arttırdığı söylenebilir. Bu sonucun çıkmasında çocuğu ihmal eden ve ço-

çuğa otoriter davranan babayla çocuğu arasında sağlıklı bağlanmanın kurulmamış olmasının neden olduğu söylenebilir.

Baba tutumu ihmalkâr olan çocukların baba iletişim düzeyi baba tutumu demokratik ve hoşgörülü olan çocuklardan anlamlı derecede daha düşüktür. Baba tutumu demokratik olan çocukların baba iletişim düzeyi ($20,98 \pm 4,01$) iken hoşgörülü olanların ($20,71 \pm 5,6$), otoriter olanların ($17,56 \pm 4,16$) ve ihmalkâr olanların ise ($17,32 \pm 5,07$) dir.

Babayla kurulan iletişim puanının en yüksek olduğu baba tutumlarının sırasıyla; demokratik ve hoşgörülü tutumlar olduğu görülmektedir. Bu sonucun çıkmasında; babanın çocuğa güven verip desteklemesinin ve çocuğun her istediğine evet demesi, yaptığı yanlışlıkları hoşgörmesinin etkili olduğu, babanın demokratik ve hoşgörülü tutumun çocukla iletişimini arttırdığı sonucuna varılabilir. Anne tutumlarında olduğu gibi, babanın da çocuğunu ihmal etmesinin çocukla iletişimini azalttığı görülmektedir.

Sümer ve Güngör (1999)'ün yaptığı araştırmada, sadece babadan algılanan sıkı denetim- kontrol boyutunun güvenli bağlanma ile anlamlı ilişki göstermediği saptanmıştır. Aynı araştırmada hem anne hem de babadan algılanan kabul- ilgi boyutunun güvenli bağlanma ile olumlu yönde ve anlamlı ilişki gösterdiği, güvensiz bağlanma türleri ileolumsuz yönde ve çoğunlukla anlamlı ilişki gösterdiği saptanmıştır sonucu araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Türktan (2004)'in yaptığı çalışmada demokratik tutumlu babalara duyulan güvenin ve babayla kurulan iletişimin fazla, baskıcı tutumlu babalara duyulan güvenin ve babayla kurulan iletişimin az olduğu saptanmıştır. Yapılan araştırmanın sonucu ile bu sonuç benzerlik göstermektedir.

Algan ve Şendil (2013)'in yaptığı araştırmada demokratik tutuma sahip ebeveyle- rin çocuklarının yüksek bağlanma puanına sahip olduklarını, izin verici ve aşırı ko- ruyucu tutumlara sahip ebeveynlerin çocuklarının ise düşük puana sahip olduklarını saptamıştır. Bu sonuç araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırma bulgularına göre ebeveynlerin çocuğunu ihmal etmesinin ve çocuğa karşı ilgisiz davranmasının, anne baba ile çocuk arasındaki iletişimin azalmasına se- bep olmakta ve çocuğun ebeveynine güvensiz ve saplantılı bağlanmasına sebep ol- maktadır. Güvensiz ve saplantılı bağlanmanın çocuğun psikolojik durumu üzerinde

de yarattığı olumsuz etki düşünülünce, çocuk ebeveynin ilgisini ve sevgisini kaybettiği için acı çeker ve kendini güvende hissetmez. Bu sebeple saldırganca davranmaya başlar, sorunlu davranmaya başlar. Problemleri davranışlar ve saldırganlık sonucu kaçınılmaz son suç işlemektir.

Tablo 6 ve Tablo 17’de suça sürüklenmiş çocukların anne ve baba tutumlarının bağlanma ile ilişkisiyle ilgili elde edilen bilgiler genel olarak alan yazın taraması sonucu elde edilen bilgilerle tutarlıdır.

Tablo 8. Suça Sürüklenen Çocukların Anneye Bağlanma Stili ile Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin Spearman’s Rho Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları

		Anne Güven	Anne İletişim	Anne Yabancılaşma	Benlik Saygısı
Anne Güven	r	1,000	,629**	0,138	0,048
	p		0,000	0,167	0,633
	n	102	102	102	102
Anne İletişim	r	,629**	1,000	,217*	-0,100
	p	0,000		0,029	0,318
	n	102	102	102	102
Anne Yabancılaşma	r	0,138	,217*	1,000	-,406**
	p	0,167	0,029		0,000
	n	102	102	102	102
Benlik Saygısı		0,048	-0,100	-,406**	1,000
		0,633	0,318	0,000	
		102	102	102	102

*:p<0,05**;p<0,01

Tablo 8 incelendiğinde uygulanan korelasyon analizi sonucunda suça sürüklenen çocuklarda anne yabancılaşma ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde %40,6’lık bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Yapılan çalışmada anne ile yabancılaşma arttıkça benlik saygısı düşmektedir. Anneye yabancılaşma arttıkça çocuğun benlik saygısının düştüğü sonucuna varılabilir.

Türktan (2004) yaptığı çalışmada anneye güven, iletişim ve yabancılaşma düzeyleri ile benlik kavramı düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptamıştır. Anneye bağlanmada güven ve iletişim düzeyleri arttıkça benlik kavramı artmakta, yabancılaşma azaldıkça da benlik kavramının arttığı saptanmıştır. Bu sonuç yapılan araştırma sonucu ile benzeşmektedir.

Çocuk ile annesi arasında kurulan bağlanmanın sağlıklı olmayışının, çocuğun annesine güven duymayışının ve çocuk ile annesi arasındaki iletişim azlığının çocuğun benlik saygısını azalttığı sonucuna varılabilir.

Tablo 9. Suça Sürüklenen Çocukların Babaya Bağlanma Stili ile Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin Spearman's Rho Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları

		Baba Güven	Baba İletişim	Baba Yabancılaşma	Benlik Saygısı
Baba Güven	r	1,000	,594**	0,110	0,030
	p		0,000	0,273	0,765
	n	102	102	102	102
Baba İletişim	r	,594**	1,000	0,164	-0,005
	p	0,000		0,099	0,962
	n	102	102	102	102
Baba Yabancılaşma	r	0,110	0,164	1,000	-,281**
	p	0,273	0,099		0,004
	n	102	102	102	102
Benlik Saygısı		0,030	-0,005	-,281**	1,000
		0,765	0,962	0,004	
		102	102	102	102

*:p<0,05**:.p<0,01

Tablo 9 incelendiğinde uygulanan korelasyon analizi sonucunda suça sürüklenen çocuklarda baba yabancılaşma ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı negative yönde %28,1'lik bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Yapılan araştırma sonucuna göre babaya yabancılaşma arttıkça benlik saygısı düşmektedir. Babayla yabancılaşma arttıkça çocuğun benlik saygısının düştüğü sonucuna varılabilir.

Nitekim Türktan (2004)'ın yaptığı araştırma bu görüşü desteklemektedir. Babaya güven, iletişim ve yabancılaşma düzeyleri ile benlik kavramı düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Babaya bağlanmada güven ve iletişim düzeyleri arttıkça benlik kavramı artmakta, yabancılaşma azaldıkça da benlik kavramının arttığı saptanmıştır. Bu sonuç araştırmada elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir.

Çocuk ile babası arasında kurulan bağlanmanın sağlıklı olmayışının, çocuğun babasına güven duymayışının ve çocuk ile babası arasındaki iletişim azlığının çocuğun benlik saygısını azalttığı sonucuna varılabilir.

Tablo 10. Suça Sürüklenen Çocukların Anneye Bağlanma Stili İle Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin Spearman's Rho Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları

		Anne Güven	Anne İletişim	Anne Yabancılaşma	Benlik Saygısı
Anne Güven	r	1,000	,629**	0,138	0,048
	p		0,000	0,167	0,633
	n	102	102	102	102
Anne İletişim	r	,629**	1,000	,217*	-0,100
	p	0,000		0,029	0,318
	n	102	102	102	102
Anne Yabancılaşma	r	0,138	,217*	1,000	-,406**
	p	0,167	0,029		0,000
	n	102	102	102	102
Benlik Saygısı		0,048	-0,100	-,406**	1,000
		0,633	0,318	0,000	
		102	102	102	102

*:p<0,05**.:p<0,01

Tablo 10 incelendiğinde uygulanan korelasyon analizi sonucunda suça sürüklenen çocuklarda anne yabancılaşma ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde %40,6'lık bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Yapılan çalışmada anne ile yabancılaşma arttıkça benlik saygısı düşmektedir. Anneye yabancılaşma arttıkça çocuğun benlik saygısının düştüğü sonucuna varılabilir.

Türktan (2004) yaptığı çalışmada anneye güven, iletişim ve yabancılaşma düzeyleri ile benlik kavramı düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptamıştır. Anneye bağlanmada güven ve iletişim düzeyleri arttıkça benlik kavramı artmakta, yabancılaşma azaldıkça da benlik kavramının arttığı saptanmıştır. Bu sonuç yapılan araştırma sonucu ile benzeşmektedir.

Çocuk ile annesi arasında kurulan bağlanmanın sağlıklı olmayışının, çocuğun annesine güven duymayışının ve çocuk ile annesi arasındaki iletişim azlığının çocuğun benlik saygısını azalttığı sonucuna varılabilir.

Tablo 11. Suça Sürüklenen Çocukların Babaya Bağlanma Stili İle Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin Spearman's Rho Korelasyon Katsayısı Analizi Sonuçları

		Baba Güven	Baba İletişim	Baba Yabancılaşma	Benlik Saygısı
Baba Güven	r	1,000	,594**	0,110	0,030
	p		0,000	0,273	0,765
	n	102	102	102	102
Baba İletişim	r	,594**	1,000	0,164	-0,005
	p	0,000		0,099	0,962
	n	102	102	102	102
Baba Yabancılaşma	r	0,110	0,164	1,000	-,281**
	p	0,273	0,099		0,004
	n	102	102	102	102
Benlik Saygısı		0,030	-0,005	-,281**	1,000
		0,765	0,962	0,004	
		102	102	102	102

*:p<0,05 **:p<0,01

Tablo 11 incelendiğinde uygulanan korelasyon analizi sonucunda suça sürüklenen çocuklarda baba yabancılaşma ile benlik saygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı negative yönde %28,1'lik bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Yapılan araştırma sonucuna göre babaya yabancılaşma arttıkça benlik saygısı düşmektedir. Babayla yabancılaşma arttıkça çocuğun benlik saygısının düştüğü sonucuna varılabilir.

Nitekim Türktan (2004)'ın yaptığı araştırma bu görüşü desteklemektedir. Babaya güven, iletişim ve yabancılaşma düzeyleri ile benlik kavramı düzeyleri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Babaya bağlanmada güven ve iletişim düzeyleri arttıkça benlik kavramı artmakta, yabancılaşma azaldıkça da benlik kavramının arttığı saptanmıştır. Bu sonuç araştırmada elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir.

Çocuk ile babası arasında kurulan bağlanmanın sağlıklı olmayışının, çocuğun babasına güven duymayışının ve çocuk ile babası arasındaki iletişim azlığının çocuğun benlik saygısını azalttığı sonucuna varılabilir.

ÖNERİLER

Doğru ebeveynlik tutumlarıyla ve bebeklik döneminde kurulacak güvenli bağlanmanın önemi ile ilgili ebeveynler ve ebeveyn adaylarına yönelik sosyal medya aracılığıyla veya halk eğitim merkezlerince eğitimler verilmelidir. Çocukların olumlu benlik algısına sahip olmaları için aile içerisinde ebeveynlerle ve diğer bireylerle sağlıklı bir ilişkinin kurulması sağlanmalı, ebeveynler çocuklarına karşı daha duyarlı, çocuklarının duygu ve düşüncelerini paylaşan, demokratik, güven verici ve eşitlikçi bir tutum sergilemelidir. Çocuk suçluluğunu önlemek ve kontrol altına almak için, okul rehberlik servislerince ebeveynlere yönelik suçluluğun nedenleri ile ilgili eğitimler verilmelidir. Aile ilişkilerini ve ailedeki kişiler arasındaki iletişimi arttırmak için aile iletişim becerileri kazandırmaya yönelik seminerler düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Algan, A. G., & Şendil, G. (2013). Okul Öncesi Çocuklar Ve Ebeveynlerinin Bağlanma Güvenlikleri İle Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkiler. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 33(1), 55-68.
- Baltacı, A. (2011). Çocuk Suçluluğu. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Beijing Kuralları M. 2 (1985). [Http://Cocukhaklari.Barobirlik.Org.Tr/Dokuman/ Mevzuat_ Uakarlar/ Cocukadaletsistemininuygulanmasi.Pdf](http://Cocukhaklari.Barobirlik.Org.Tr/Dokuman/Mevzuat_Uakarlar/Cocukadaletsistemininuygulanmasi.Pdf) Adresinden Erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F., & Kılıç, E. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Çocuk Koruma Kanunu(2005) <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5395.pdf> (15.02.2020).
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda Benlik Saygısı*. Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.
- Dirim, A. (2003). Çocuk Ruh Sağlığı. İstanbul: Esin.
- Doğan, N. (1990). Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri. *Adalet Dergisi* 81(1).
- Ersin, B. (2010). Lise Öğrencilerinin Suç Eğilimleri İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki (Beyoğlu İlçesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Ebeveyn Ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formu'nun psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikologlar Derneği Psikoloji Yazıları*, 8(16), 13-23.
- Öğretir-Özçelik, Ayşe Dilek. (2017). "Comparative Analysis of the Perception of Parental Styles and Attitudes and Parental Attachment of University Students", *International Journal of Psycho-Educational Sciences*, vol. 6-no.1, ss. 23-35.
- Öğretir-Özçelik, Ayşe Dilek ve Fatma Oğuz. (2018). "Ergenlerde Algılanan Anne Baba Tutumu ile Madde Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, vol. 11, no. 58, Ağustos 2018; ss. 535-543.

- Öğretir-Özçelik, Ayşe Dilek ve Cansu Tok. (2018). "Ergenlerin Ebeveyn Bağlanma Stilleri ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, vol. 11, no. 58, Ağustos 2018, ss. 570-579.
- Öğretir-Özçelik, Ayşe Dilek ve Esra Şıvkın. (2019). "Çeşitli Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki Anne Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Asya Studies*, vol. 9, no. 1, Eylül 2019, ss. 1-14.
- Öğretir Özçelik, Ayşe Dilek ve Hasibe Özlen Demircan. (2019). "Aile", Ayşe Dilek Öğretir Özçelik (ed.); *Çocuk Gelişimi*, Ankara, Pegem Yayınevi, ss. 269-300.
- Sevük, H. Y. (1998). *Uluslar Arası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu İle Mücadelede Kuramsal Yaklaşım*. İstanbul: Beta.
- Subaşı, Doğan ve A.D. Öğretir Özçelik (2019). "Ergenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, vol. 7, no. 1, ss. 25-49.
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri, ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 35- 58.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.
- Türktan, Ş. (2004). İstanbul İli 6. Sınıf Öğrencilerinin Aileye Bağlanma Düzeyleri İle Algılanan Özgüvenleri Ve Okul Başarıları Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Uluğtekin, S. (2005). *Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal İnceleme Raporu*. Ankara: Dostlar Dayanışma Derneği Ankara Şubesi Yay.
- Ward, P. (2010). *Children In The 1800's*. Boston: Beacon.